

EDITORIÁL

Telo a spoločnosť

Výskum tela v sociálnom a kultúrnom kontexte patrí ku klasickým témam etnológie a sociokultúrnej antropológie. Otázky týkajúce sa tela a telesnosti sa prelínajú s mnohými oblasťami výskumu sociálnych vied, vrátane sexuality, pohybových a športových aktivít, či zdravia a chorôb. Masmediálne reprezentácie, ktoré sú dnes súčasťou každodenného života všade na svete, obsahujú množstvo vyobrazení tela a fyziologických procesov. S telom, telesnosťou a sexualitou sa pritom v každej kultúre spájajú sociálne a morálne normy, množstvo stereotypov.

V aktuálnom čísle predstavujeme čitateľom päť textov v rubrike **Štúdie**. Úvodná štúdia Tatiány Bužekovej poskytuje prehľad sociálnovedných, predovšetkým antropológických, koncepcií vzťahujúcich sa k telu a telesnosti. Text nie je prehľadovou štúdiou *per se*, ale kritickou meta-analýzou vybraných teoretických prístupov, pričom Bužeková neobchádza ani práce slovenských autorov. Text Kamily K. Beňovej je, podobne ako text T. Bužekovej, kritickou meta-analýzou. Beňová venuje pozornosť viacerým rovinám výskumu tela a telesnosti, pričom ich predstavuje primárne v kontexte feministického myslenia a zaciľuje v tomto zmysle pozornosť aj na dôležité otázky vzťahujúce sa k spoločenskému daniu. Pre oba príspevky je charakteristická aj diskusia s „večnou“ otázkou vedeckého bádania: „Príroda či kultúra, ktorá je určujúca pre ľudské správanie?“

Konceptom groteskného tela v ľudovej piesni sa zaoberá Juraj Hamar. Podľa Hamara, v zhode s kategóriami tradičnej estetiky, môžeme uvažovať o zobrazovaní ľudského tela v ľudovej piesni v dvoch elementárnych podobách: krásne telo – škaredé telo. Krásne telo reprezentujú ľudové piesne často ako celok. Škaredé telo však reprezentuje oveľa širší diapazón ľudových predstáv o ľudskom tele, konfrontovaných s ideálom krásy. V ďalšej štúdii sa Ivan Chorvát zaoberá otázkou, či sa všeobecné trendy zvýznamňovania tela a telesného prejavujú aj na Slovensku. Túto otázku zodpovedá prostredníctvom analýzy reprezentatívnych výskumov slovenskej populácie. Rubriku **Štúdie** uzatvára príspevok Lily Tóth, v ktorom autorka analyzuje spev ako formu správania sa. Autorka v texte rozoberá problematiku uchovávanía obsahu a estetických hodnôt ľudovej piesne v súčasných spoločenských kontextoch, ako aj v kontexte vzdelávania.

Text Alice Užíkovej v rubrike **Materiálové štúdie** sa zaoberá témou čistoty a nečistoty v kontexte tela a telesnosti u mladých žien. Autorka predstavuje výsledky etnografického výskumu, vykonaného v urbánnom prostredí hlavného mesta Slovenska. V časti **Eseje** sa Eva Pospíchalová zamýšľa nad reakciami na aktuálnu situáciu problematiky umelého prerušenia tehotenstva v Poľsku. Táto esej je kritickou analýzou vybraných reakcií politikov a médií na danú problematiku. V oboch prípadoch ide o príspevky študentiek, čo vyjadruje snahu redakcie povzbudiť študentky a študentov všetkých stupňov štúdia k publikovaniu ich školských, ale i vlastných prác a dať im priestor na sebarealizáciu.

Texty v rubrike **Diskusie** sa vzťahujú k viacerým otázkam výskumu tela a telesnosti v širokých odborných a verejných súvislostiach a debatách. Diskusiu otvára úvodný príspevok Dominiky Leškovej, v ktorom autorka poukazuje na mnohorozmernosť výskumu tela a telesnosti v sociálno-vednom výskume. Diskusný príspevok Zuzany Botikovej je kritickou analýzou spoločensky aktuálnej otázky rozdielných oficiálnych pravidiel a spoločenských noriem vo vzťahu k športovému oblečeniu mužov a žien. Autorka poukazuje na viaceré mediálne známe prípady z ostatného obdobia a upozorňuje, že daná téma ďaleko presahuje otázky módy a týka sa dôležitých sociálnych procesov. Rubriku uzatvára príspevok Zuzany Pešťanskej, ktorý sa zameriava na tému interdisciplinárneho prístupu a etiky spoločenskej zodpovednosti vedeckej komunity pri nastavovaní výskumov tela a telesnosti. V prípade poznávania masmediálnych reprezentácií tela a telesnosti upriamuje pozornosť na potenciál v prepájaní štúdia tela a informačných, digitálnych technológií.

Prezentované číslo časopisu uzatvárajú rubriky **Recenzie** a **Správy**. V aktuálnom čísle prinášame recenzie kníh **Kultúrne dedičstvo a turizmus v 21. storočí: východiská, trendy a perspektívy** (2021) a **Prvá ošetrovateľská škola v Bratislave v prizme pastoračnej charizmy Kongregácie milosrdných sestier Svätého kríža** (2020). V rubrike **Správy** nájdete reflexiu medziodborového kola ŠVOK Katedry etnológie a muzeológie (etnologickej sekcie) a Katedry muzikológie FiF UK, ako aj správu o medzinárodnom kurze: **Interdisciplinárne štúdium klimaticky neutrálneho mesta**.

V mene redakcie ďakujem všetkým autorkám a autorom za texty, ktoré nepochybne prispievajú nielen k skvalitňovaniu časopisu **Etnologické rozpravy**, ale aj k rozvoju etnológie na Slovensku.

Michal Uhrin

EDITORIAL

The body and society

The study of the body in social and cultural contexts is one of the classic themes of ethnology and sociocultural anthropology. Questions about the body and corporeality intersect with many areas of social science research, including sexuality, physical and sporting activities, health, disease, etc. The representations of the mass media, which are now part of everyday life around the world, contain many depictions of the body and physiological processes. In every culture, the body, physicality, and sexuality are associated with social and moral norms and many stereotypes.

In the current issue, we present to the reader five texts in the section **Articles**. Tatiana Bužeková's introductory study provides an overview of concepts related to the body and corporeality, mainly from the field of anthropology. The text is not an overview *per se*, but a critical meta-analysis of selected theoretical approaches. Bužeková also pays attention to relevant works of Slovak authors. Kamila K. Beňová also offers a critical meta-analysis. She focuses on the areas of research on the body and corporeality in the context of feminist approach and considers themes related to important social events. Both articles are characterized by a discussion of the "eternal" question of scientific inquiry, "Nature or culture, which one determinates human behaviour?"

Juraj Hamar investigates the concept of the grotesque body in Slovak folk songs. He interprets representations of the human body in folk songs in accordance with the categories of traditional aesthetics, in two elementary forms: beautiful body – ugly body. The beautiful body is often represented in folk songs as a whole. The ugly body, however, is linked to a much wider range of folk ideas about the human body that are confronted with the notion of ideal beauty. In the following study, Ivan Chorvát addresses the question whether the general trends of the objectification of the body and the corporeal are manifested in Slovak society. He answers this question through an analysis of representative surveys of the Slovak population. The section **Articles** concludes with Lila Tóth's contribution, in which the author analyses singing as a form of behaviour. She considers the issue of preserving the content and aesthetic values of folk songs in contemporary social contexts, as well as in the context of education.

Alica Užíková's paper in the section **Research Report** deals with the theme of purity and impurity in the context of the body and corporeality of young women. The author presents the results of ethnographic research carried out in Bratislava. In the **Essay** section, Eva Pospíchalová reflects on the reactions of the Czech Republic to the current situation of the abortion laws in Poland. The article is a critical analysis of selected reactions of politicians and media to the issue. Both texts are students' contributions, which reflects the editors' wish to encourage students of all levels of study to publish their works, giving them a space for self-realisation.

The contributions in the **Discussion** section address a number of issues related to research on the body and corporeality in broad scientific contexts and public debates. The discussion opens with an introductory paper by Dominika Lešková pointing to the multidimensionality of research on the body and corporeality in social sciences. Zuzana Botiková's paper is a critical analysis of the issue of different official rules and social norms in relation to men's and women's sportswear. The author highlights several recent cases and points out that the topic goes far beyond fashion issues, because it is connected to various social processes. Zuzana Pešťanská's contribution focuses on the topic of the interdisciplinary approach to research and the ethics of social responsibility of the scientific community in the setting of research on the body and corporeality. In the case of exploring mass media representations of the body and corporeality, she draws attention to the potential of linking body studies and information and digital technologies.

The issue concludes with the **Reviews** and **News** sections. We offer reviews for the book **Cultural heritage and tourism in the 21st century: Starting points, trends and perspectives** (2021) and **The first nursing school in Bratislava in the prism of the pastoral charism of the Congregation of the Sisters of the Holy Cross** (2020). In the **News** section, the reader will find a reflection on the interdisciplinary Student conference of the Department of Ethnology and Museology (Ethnology Section), Comenius University, and the Department of Musicology, Comenius University, as well as a report on the international interdisciplinary student course: **Interdisciplinary study of a climate-neutral city**.

We would like to thank all the authors for their texts. They will undoubtedly contribute not only to the improvement of the journal **Ethnological Debates** but also to the development of ethnological science in Slovakia.

Michal Uhrin